

**Rakowska, Barbara / Rakowski,
Witold / Bujala, Dorota**

**Dysproporcje przestrzenne w poziomie
rozwoju Stanów Zjednoczonych
Ameryki Północnej**

Rocznik Żyrardowski 5, 47-58

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Barbara Rakowska, Witold Rakowski, Dorota Bująła

Dysproporcje przestrzenne w poziomie rozwoju Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej

Wstęp

Według R. Domańskiego, autora wielu książek z zagadnień przestrzennych, „przestrzenne zróżnicowanie działalności społeczno-gospodarczej jest niezbędnym warunkiem jej efektywności i rozwoju. Różnicując działalność w przestrzeni, społeczeństwo wykorzystuje najodpowiedniejsze zasoby i walory środowiska, znajduje najkorzystniejsze warunki do życia, ustala efektywny podział pracy i tworzy impulsy do wzajemnego oddziaływania pobudzającego rozwój”¹. Zdecydowana większość krajów dąży co prawda do niwelowania istniejących różnic regionalnych w poziomie rozwoju, ale z różnym skutkiem. Dysproporcje w rozwoju regionalnym istnieją zarówno w krajach powierzchniowo dużych, jak też i małych², gdzie środowisko naturalne jest mniej zróżnicowane, ale mimo tego występują z przyczyn historycznych czy też innych niekiedy znaczące różnice w rozwoju. Takie różnice istnieją też w Polsce³, a coś dopiero w państwach o dużej powierzchni, takich jak Rosja, Chiny, Kanada, USA. Ze względu na to, że USA zajmują jak dotychczas pierwsze miejsce na świecie pod względem wytwarzanego PKB⁴ warto odpowiedzieć na pytanie, czy różnice w pozio-

---

¹ R. Domański, *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Poznań 2000, s. 164.

² Por. M. Gurbąła, *Rola przemysłu zaawansowanej technologii w rozwoju regionalnym i lokalnym*, WSRL, Żyrardów 2004.

³ Por. między innymi:

- D. Perło, *Poziom rozwoju społecznego polskich regionów – konsekwencje integracji*. Praca zbiorowa pod redakcją A.F. Bociana, *Fundacja Promocji Rozwoju Podlasia*, Białystok 2005
- G. Machura, *Atrakcyjność inwestycyjna gospodarki polskiej dla kapitału zagranicznego*, w: jak wyżej.

⁴ W. Bieńkowski, *Stany Zjednoczone we współczesnej gospodarce światowej – źródła dominacji*, Kolegium Gospodarki Światowej SGH, Warszawa 2003 oraz P. Jachowicz, *Gospodarka świata 1945–2000 (USA, Europa Zachodnia, Japonia)*, Oficyna Wydawnicza WSM SIG, Warszawa 2003.

mie rozwoju między makroregionami zwiększają się, czy mają tendencje do niwelowania różnic. W latach 60. i 70. XX wieku w wyniku interwencjonizmu państwowego w krajach wysoko rozwiniętych różnice w poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego między poszczególnymi regionami zmniejszały się⁵, ale już w następnych latach następowało zwiększanie się różnic, stąd pojawiło się pojęcie obszarów problemowych, to jest takich, które wymagają poniesienia wysokich nakładów celem przebudowy ich struktury gospodarczej i przyspieszenia rozwoju, na co nie stać nie tylko danego regionu, ale nieraz nawet państwa.

W artykule dotyczącym zmian w rozmieszczeniu ludności w USA udowodniono, że w latach 1950–2000 zmniejszyły się różnice w gęstości zaludnienia między 9 regionami w wyniku większej dynamiki przyrostu rzeczywistego ludności w stanach najrzadziej zaludnionych⁶. Jednakże zmiany w rozmieszczeniu ludności nie muszą odzwierciedlać zmian w gospodarce. Na przykład znaczna część ludności biernej zawodowo może się przemieszczać na te obszary, gdzie są niższe koszty utrzymania i bardziej sprzyjające środowisko przyrodnicze. Dlatego warto odpowiedzieć na pytanie, czy w latach 1980–2004 nastąpiły istotne zmiany w zakresie tworzenia PKB i dochodów osobistych.

Udział USA w PKB ogólnoswiatowym

Szacuje się, że na początku XX wieku, kiedy USA osiągnęły pierwsze miejsce na świecie pod względem produkcji przemysłowej, ich udział w gospodarce światowej wynosił około 17% i od tego czasu ich znaczenie ciągle wzrastało, ponieważ wzbogaciły się znacznie tak podczas I, jak i II wojny światowej. W połowie XX wieku udział USA w PKB ogólnoswiatowym wynosił około 60%.

W wyniku przyspieszonego rozwoju państw europejskich, Rosji, Japonii, Australii, a po roku 1970 wielu państw azjatyckich, w tym Korei Pd., Tajwanu, Singapuru, w następnych latach także Chin, Indii, Indonezji, Brazylii, Meksyku i wielu innych, udział USA w tworzeniu ogólnoswiatowego PKB powoli malał i w 2004 r. według cen bieżących wynosił 31%. Drugie miejsce w tworzeniu PKB na świecie według cen bieżących zajmowała Japonia, trzecie Niemcy, czwarte W. Brytania (tab. 1). Jeżeli wartość tworzonego PKB będziemy mierzyć nie w cenach bieżących, lecz w sile nabyw-

⁵ Por. J. Szlachta, *Problemy rozwoju regionalnego – kontekst europejski*, „Biuletyn” KPZK PAN nr 180, Warszawa 1998 oraz J. Szlachta, *Gospodarka regionalna w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1990.

⁶ Por. W. Rakowski, *Zmiany w liczbie i rozmieszczeniu ludności w USA w latach 1950–2000*, „Rocznik Żyrardowski” tom IV, WSRL, Żyrardów 2006

czej, to udział USA w 2004 r. wynosił tylko 21,17%, a na drugim miejscu pod tym względem plasują się Chiny, na trzecim Japonia, a na czwartym Indie, a Niemcy przesunęły się na 5. miejsce, W. Brytania na 6.

Tabela 1. PKB w cenach bieżących i według parytetu siły nabywczej USA na tle innych państw

Miejsce na świecie w 2004 r.			Państwo	PKB w mld USD			
w cenach bieżących		wg siły nabywczej		w cenach bieżących		w sile nabywczej	
1975	2004			1995	2004	2004	udział
1	1	1	USA	7342	11713	11750	21,17
8	7	2	Chiny	700	1410 ^{a)}	7262	13,08
2	2	3	Japonia	5283	4666	3745	6,75
10	10	4	Indie	66	182	3310	5,98
3	3	5	Niemcy	2458	2741	2362	4,26
5	4	6	W. Brytania	1134	2125	1782	3,21
4	5	7	Francja	1553	2047	1737	3,13
6	6	8	Włochy	1097	1678	1609	2,90
7	8	9	Brazylia	704	482 ^{a)}	1492	2,69
9	9	10	Rosja	313	433 ^{a)}	1408	2,54
•	•	•	Polska	139	252	•	•

a) 2003 r.

Źródło: Rocznik Statystyczny 2005, GUS, s. 863.

Biorąc pod uwagę fakt, że te państwa posiadają różną liczbę ludności dochód (PKB) na 1 mieszkańca jest bardzo zróżnicowany (tab. 2), ale większe dysproporcje między państwami występują, kiedy liczymy PKB w cenach bieżących, na przykład w 2004 r. między Rosją a USA kształtowała się jak 1:12,35, a według parytetu siły nabywczej jak 1:4,20 (2003 r.), między Indiami a USA odpowiednio 1:72 i jak 1:13. Oczywiście są jeszcze państwa (szczególnie w Afryce), gdzie ten dochód jest znacznie niższy aniżeli w Indiach. Należy sądzić, że tak dużych dysproporcji nie ma w strukturze przestrzennej USA przy czym ze względu na to, że w skład USA wchodzi 50 stanów, analiza przestrzenna dokonywana w podziale na tak dużą liczbę jednostek przestrzennych byłaby utrudniona, zdecydowano się na podział regionalny obejmujący 9 jednostek przestrzennych, w skład których wchodzi od 3 stanów tworzących region środkowo-atlantycki do 8 stanów (+ dystrykt Kolumbia) składających się na region południowo-atlantycki⁷.

⁷ Por. W. Rakowski, *Zmiany ...* op. cit.

Tabela 2. PKB na 1 mieszkańca wg cen bieżących i wg parytetu siły nabywczej w USD

Państwo	Ceny bieżące		Wg siły nabywczej	
	1995	2004	1995	2003
USA	27542	39850	27542	37622
Chiny	584	1100 ^{a)}	2920	6410
Japonia	42073	36526	22511	28402
Indie	393	555 ^{a)}	1400	2880
Niemcy	30103	33196	21552	25173
W. Brytania	19571	35669	19941	29879
Francja	26139	34087	20796	27820
Włochy	19148	29162	20826	26566
Brazylia	4386	2700 ^{a)}	5400	7510
Rosja	2115	3026 ^{a)}	4490	8950
Polska	3605	6610	7442	10293

^{a)} 2003 r.

Źródło: Rocznik Statystyczny 2005, GUS, s. 863, 864.

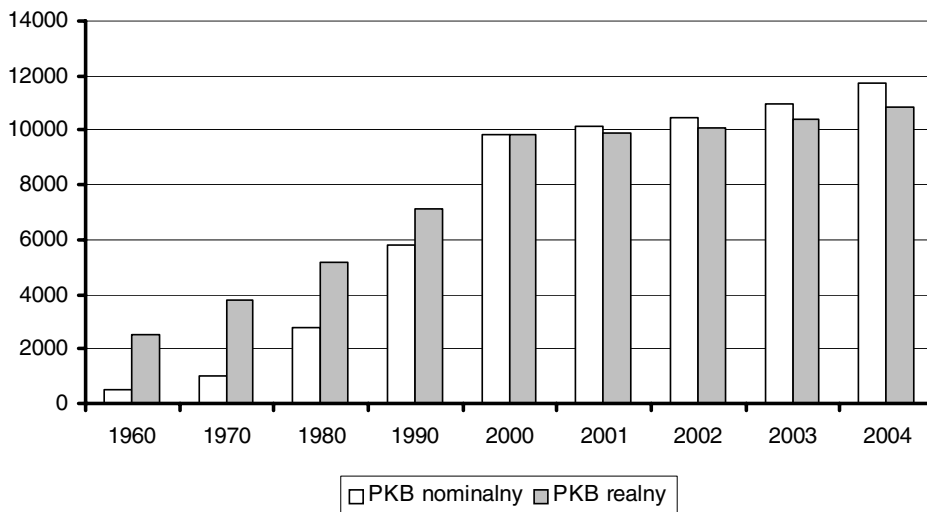
Udział poszczególnych regionów w tworzeniu PKB w latach 1980–2004

Wielkość PKB liczona w jakimś odcinku czasu może być wyrażona w wartościach nominalnych (w cenach bieżących) i realnych, uwzględniających zmiany cen w czasie. W niniejszym opracowaniu posługiwać się będziemy wartością realną przyjmując za podstawę ceny z 2000 r. Jeżeli ruch cen jest niewielki, to różnica między wartością nominalną a realną jest minimalna. Stąd dane zawarte w tab. 3 (rys. 1) wskazują, że wartość realnego i nominalnego PKB w USA w 2000 r. była taka sama, a im bardziej cofamy, tym różnica była większa i tak w 1960 r. PKB nominalny (czyli w ówczesnych cenach, a nie z roku 2000) był prawie pięciokrotnie niższy, aniżeli wyrażony w cenach z 2000 r.

Tabela 3. Poziom realnego i nominalnego PKB w USA w latach 1960–2004 (w mld USD)

Lata	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004
PKB nominalny	526	1039	2790	5803	9817	10128	10487	11004	11735
PKB realny	2502	3772	5162	7113	9817	9891	10075	10381	10842

Źródło: Statistical Abstract of the United States – 2006, Economic Report of the President – 2006.

Rys. 1. Poziom realnego i nominalnego PKB w USA w latach 1960–2004 (w mld USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 3.

Różnica ta w 1990 r. była niewielka (wynosiła 1310 USD, podczas gdy w 1960 r. 1976), a w 2001 r. i w następnych latach wartość nominalna PKB przewyższa wartość realną, ponieważ jak to zaznaczono wyżej liczone PKB w cenach z 2000 r., a od tego momentu wzrastały ceny na skutek inflacji, dlatego wartość nominalna była w 2004 r. wyższa od realnego o 893 USD. Jeżeli PKB wykażemy w cenach nominalnych (bieżących), to jego wartość rośnie szybciej niż w cenach realnych (tab. 3). Niemniej jednak należy zauważyć, że przykładowo w 2004 r. pojawiły się na rynku takie towary i usługi, których nie było jeszcze przykładowo w 1980 r., a jednocześnie część towarów i usług, które miały ważne znaczenie 20 lat temu w 2004 r. zniknęły z rynku lub ich cena spadła. Dlatego zmienia się struktura tworzonego PKB, co dla wybranych lat ilustrują następujące dane (w %):

	1991	2000	2004
rolnictwo	1,9	1,4	0,9
przemysł	26,4	22,0	19,7
usługi	71,7	76,6	79,4

W 1980 r. najwyższy PKB został wytworzony w regionie Północno-Centralno-Wschodnim, a najmniejszy w regionie Górskim. Różnica między tymi regionami w wartości PKB wynosiła 499 mld USD. W 1990 r. największą

sze znaczenie posiadał region środkowoatlantycki i dorównywał mu region południowoatlantycki a końcowe miejsca zajmowały regiony: Górski i Południowo-Centralno-Wschodni. Skrajna różnica w wartości wytworzonego PKB wynosiła 575 mld USD. W 2000 r. na czoło w wartości realnego wytworzonego PKB wysunął się region południowoatlantycki wyprzedzając nieco region Pacyficzny (tab. 4).

Tabela 4. Realny poziom PKB według regionów w latach 1980–2004 (w mld USD)

Regiony	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	Dynamika zmian 2004 1980
Nowa Anglia	200	291	568	550	574	589	617	308,6
Środkowoatlantycki	625	817	1505	1474	1545	1588	1655	264,7
Północno-Centralno-Wschodni	666	788	1544	1434	1545	1575	1618	242,9
Północno-Centralno-Zachodni	265	328	633	605	651	669	696	262,6
Południowoatlantycki	550	815	1704	1621	1789	1873	1956	355,7
Południowo-Centralno-Wschodni	190	243	465	452	483	501	519	273,4
Południowo-Centralno-Zachodni	411	489	1014	973	1046	1064	1107	269,2
Górski	167	242	596	577	623	645	681	407,5
Pacyficzny	594	854	1693	1651	1731	1786	1873	315,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Statistical Abstract of the United States, różne wydania.

Końcowe miejsce zajął zaś region Południowo-Centralno-Wschodni. Różnica w wartości PKB między tymi regionami wynosiła 1228 mld USD. W 2004 r. nadal region Pacyficzny utrzymał pierwszą lokatę w tworzeniu PKB a region Południowo-Centralno-Wschodni ostatnią. W okresie tych 24 lat zmieniała się więc rola poszczególnych regionów w tworzeniu PKB, ponieważ zróżnicowana była dynamika rozwoju gospodarczego. W latach 1980–2004 w wartości realnej PKB najszybciej wzrósł w regionie Górskim i Południowoatlantyckim. Powyżej dynamiki średniokrajowej w latach 1980–2004 dochód ten był wyższy także w regionie Pacyficznym i Nowej Anglii, w pozostałych regionach dynamika kształtowała się poniżej średniej krajowej, ale najniższa była w Północno-Centralno-Wschodnim (tab. 4).

Jeżeli przyjmiemy dochód realny USA w poszczególnych latach za 100, to w 1980 r. największy udział w jego tworzeniu miały 3 regiony: Północno-Centralno-Wschodni, środkowoatlantycki, Pacyficzny i nieco tylko mniej południowoatlantycki. Najmniejszy udział posiadał region Górski i Południowo-Centralno-Wschodni. Ze względu na zróżnicowaną dynamikę wzrostu PKB w latach 1980–2004 w poszczególnych regionach wyraźnie

w 2004 r. w odniesieniu do 1980 r. wzrósł udział regionu południowoatlantyckiego w tworzeniu PKB i nieco regionów Górskiego i Pacyficznego, a zmalał pozostałych regionów, przy czym najbardziej Północno-Centralno-Wschodniego, który w 1980 zajmował pod tym względem pierwsze miejsce, a w 2004 przesunął się na miejsce 4 (tab. 5).

Tabela 5. Procentowy udział realnego PKB poszczególnych regionów w latach 1980–2004 na tle powierzchni

Regiony	PKB realny							Powierzchnia
	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	
Nowa Anglia	5,42	5,97	5,83	5,89	5,74	5,71	5,76	1,85
Środkowoatlantycki	16,95	16,75	15,44	15,79	15,43	15,42	15,43	2,83
Północno-Centralno-Wschodni	18,06	16,16	15,83	15,36	15,44	15,29	15,09	6,86
Północno-Centralno-Zachodni	7,19	6,73	6,49	6,48	6,50	6,49	6,49	14,30
Południowoatlantycki	14,92	16,71	17,48	17,36	17,87	18,19	18,25	7,70
Południowo-Centralno-Wschodni	5,15	4,98	4,77	4,84	4,82	4,86	4,85	5,02
Południowo-Centralno-Zachodni	11,15	10,03	10,40	10,43	10,45	10,33	10,32	12,12
Górski	4,53	4,96	6,11	6,18	6,22	6,27	6,35	23,98
Pacyficzny	16,11	17,51	17,37	17,68	17,29	17,34	17,47	25,34
Razem	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: jak w tab. 1

W stosunku do zajmowanej powierzchni znacznie większy udział w PKB mają regiony: środkowoatlantycki, Nowa Anglia, Północno-Centralno-Wschodni, południowoatlantycki, a najmniejszy region Górski. W 2004 r. w stosunku do 1980 r. rozpiętości w udziałach tworzenia PKB w zasadzie nie zmieniły się w 1980 r. między regionem Północno-Centralno-Wschodnim a Górskim wynosiły 13,53 punkta procentowego, a w 2004 r. między południowoatlantyckim a Południowo-Centralno-Wschodnim 13,40. Zmieniły się zatem regiony 1980 do 2004, między którymi wystąpiły skrajne udziały.

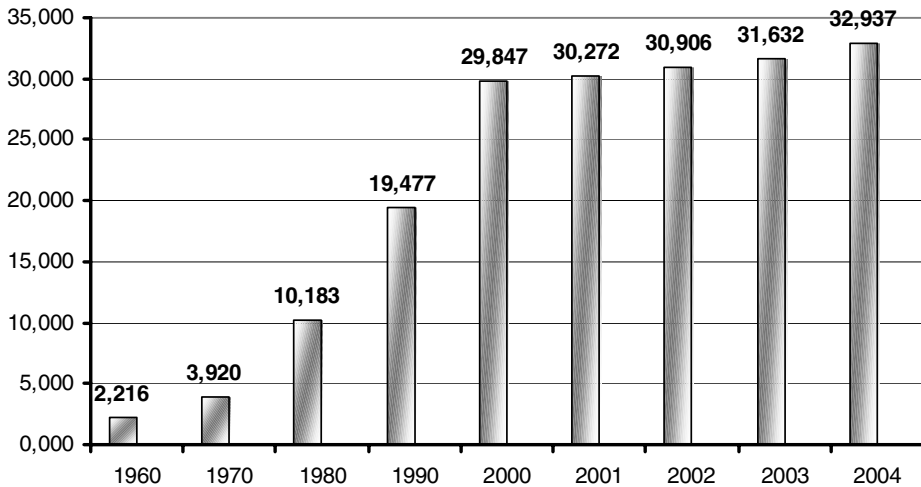
W odniesieniu do 1 mieszkańca poszczególnych regionów w 1980 najwyższy wytworzony dochód realny był w regionie Pacyficznym (tab. 6 i rys. 2), a najniższy w Południowo-Centralno-Wschodnim. Rozpiętość wynosiła 5718 USD.

Tabela 6. Realny poziom PKB per capita według regionów w latach 1980–2004 (w USD)

Regiony	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	Dynamika zmian <u>2004</u> <u>1980</u>
Nowa Anglia	16197	22035	40817	39121	40632	41435	43336	267,6
Środkowoatlantycki	16990	21716	37848	36949	38509	39483	41024	241,5
Północno-Centralno-Wschodni	15978	18758	34262	31557	33858	34345	35142	219,9
Północno-Centralno-Zachodni	15422	18572	33131	31215	33410	34137	35328	229,1
Południowoatlantycki	14881	18706	32967	30734	33429	34474	35450	238,2
Południowo-Centralno-Wschodni	12955	16009	27334	28102	28025	28874	29714	229,4
Południowo-Centralno-Zachodni	17307	18311	32237	30456	32276	32396	33245	192,1
Górski	14684	17717	32801	30969	32733	33287	34375	234,1
Pacyficzny	18673	21798	37615	36015	37258	37958	39335	210,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: źródło jak w tab. 1.

Rys. 2. Dochody osobiste per capita w Stanach Zjednoczonych (w USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Statistical Abstract of the United States, różne wydania.

W 2004 r. najwyższy dochód wytworzony na 1 mieszkańca był w regionie Nowa Anglia, a najniższy nadal w Południowo-Centralno-Wschodnim. Różnica wynosiła 13622 USD, a więc w porównaniu do 1980 r. zwiększyła się, ponieważ zróżnicowana była dynamika zmian realnego PKB (tab. 4).

Jeżeli przyjmujemy kształtowanie się średniego PKB w USA przypadającego na 1 mieszkańca za 100 w 2004 r. to powyżej średniej krajowej (36883 USD) dochód ten był wyższy w regionach Nowa Anglia, Środkowoatlantyckim i Pacyficznym.

Zróznicowanie dochodów osobistych

Dochody osobiste na ogół są niższe od dochodu narodowego, ponieważ część dochodu narodowego jest przejmowana przez budżet centralny i przeznaczana na cele ogólnonarodowe lub międzynarodowe (np. opłacanie składek dla organizacji, do których państwo należy). W przypadku USA różnica między wartością dochodu PKB a dochodami osobistymi w 1980 r. wynosiła 131,4 mld USD, a w 2004 r. 562,6 mld (tab. 7).

Tabela 7. Poziom dochodów osobistych oraz dochodu narodowego w latach 1960–2004 (w mld USD)

Lata	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004
Dochody osobiste	411,5	838,8	2307,9	4878,6	8429,7	8724,1	8881,9	9196,1	9713,3
Dochód narodowy	474,9	930,9	2439,3	5089,1	8795,2	8979,8	9229,3	9660,9	10275,9

Źródło: Economic Report of the President – 2006.

Istnieje jednak ścisła współzależność między wzrostem dochodu narodowego a dochodami osobistymi. Przez dochody osobiste należy rozumieć wszystkie dochody, jakie ludność otrzymuje i nimi rozporządza, a więc także wchodzi tu podatki, jakie ludność ponosi na rzecz władz centralnych, stanowych, opłacane składki na ubezpieczenia społeczne. W 2004 r. dochody osobiste w USA były trzykrotnie wyższe na 1 mieszkańca niż w 1980 r. (rys. 2). Największy wzrost dochodów osobistych w tych latach nastąpił w regionie Nowa Anglia i nieco tylko mniej w regionach południowoatlantyckim i Południowo-Centralno-Wschodnim. Najmniejszy wzrost zanotowano w regionie Pacyficznym i Górskim. Ludność regionu Pacyficznego i środkowoatlantyckiego charakteryzowała się najwyższymi dochodami osobistymi w 1980 r., zaś w 2004 r. największe dochody mieli mieszkańcy regionu środkowoatlantyckiego i Nowej Anglii, a najniższe dochody mieli mieszkańcy regionu Północno-Centralno-Zachodniego, który charakteryzuje się względnie dużym udziałem rolnictwa w tworzeniu PKB. Różnica w wysokości dochodów osobistych między regionem środkowoatlantyckim a Północno-Centralno-Zachodnim w 1980 r. na 1 mieszkańca wynosiła 4109 USD, a w 2004 r. 15869 USD (tab. 8). Jak wynika z tych danych, różnice

są istotne, co wynika z funkcji, jaką pełnią poszczególne regiony w systemie ogólnoświatowym, jak i krajowym. Warto zauważyć, że różnice regionalne w wytwarzaniu PKB były nieco inne (tab. 6) niż w dochodach osobistych.

Tabela 8. Dochody osobiste per capita w latach 1960–2004 według regionów (w USD)

Regiony	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004
Nowa Anglia	2424	4278	9979	20886	32586	33177	33844	34862	36884
Środkowoatlantycki	2571	4468	11008	22594	34323	34885	35461	36333	37636
Północno-Centralno-Wschodni	2383	4079	10232	18810	29131	29471	30029	30750	31975
Północno-Centralno-Zachodni	2066	3695	6899	12642	19195	19514	20419	25711	21767
Południowoatlantycki	1832	3560	9699	19555	29615	30167	31630	32309	34020
Południowo-Centralno-Wschodni	1476	2930	7879	15235	23822	24471	26251	26123	27539
Południowo-Centralno-Zachodni	1807	3334	8989	15810	24432	25067	25956	24672	27904
Górski	2094	3616	9835	16992	26369	26532	27679	64697	29525
Pacyficzny	2612	4332	11891	20901	30125	30362	31418	32180	33381

Źródło: opracowanie własne na podstawie: jak w rys. 2.

Ze względu na to, że w ramach dochodów osobistych znajdują się także podatki uiszczane przez ludność poszczególnych stanów, dochody netto pozostające do dyspozycji ludności są niższe, a stawki podatkowe w poszczególnych stanach są co prawda zróżnicowane, ale nie na tyle, by zniwelowały różnice wynikające z ogólnych dochodów osobistych.

Zakończenie

Przedstawione dane statystyczne dowodzą, że istnieje ścisła współzależność między wytworzonym PKB w poszczególnych regionach USA a dochodami osobistymi ludności. W większości regionów, gdzie jest wysokie PKB na mieszkańca, wysokie są też dochody osobiste. Można więc twierdzić, iż rola państwa w zakresie redystrybucji dochodów jest minimalna. Różnice w zakresie rozpiętości w dochodach osobistych między regionami są jednak większe (15860 USD w 2004 r.) niż wartości wytworzonego PKB (13622 USD). W porównaniu przykładowo do 1990 r. różnice międzyregionalne zarówno w zakresie wytworzonego PKB, a dochodami osobistymi zwiększyły się. I tak różnice w PKB między regionem Nowa Anglia a Południowo-Centralno-Zachodnim wynosiła 6026 USD, a w 2004 r. 13622 zaś w zakresie dochodów osobistych między regionem środkowo-

atlantyckim (najwyższe dochody) a Północno-Centralno-Wschodnim (najniższe dochody) w 1990 r. wynosiła 9952 USD, a w 2004 r. 15869 USD.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę drugi region o najwyższym PKB na 1 mieszkańca (środkowoatlantycki) i drugi region od końca o najniższym PKB (region Górski) w 1990 i region Południowo-Centralno-Wschodni w 2004), to różnica ta kształtowała się następująco:

1990	2004
3999	11310

a w zakresie dochodów osobistych między regionem Pacyficznym (najwyższe dochody w 1990 r.) a Południowo-Centralno-Wschodnim różnica ta wynosiła 5666 USD a w 2004 między regionem Nowa Anglia (drugie miejsce pod względem wysokości dochodów), a Południowo-Centralno-Wschodnim wynosiła 9345 USD. Oczywiście różnica między trzecim regionem pod względem wysokości PKB a trzecim od końca pod tym względem będzie jeszcze mniejsza.

Śledząc zmiany w wysokości dochodów osobistych mieszkańców poszczególnych regionów, bo właśnie dochody w zasadzie decydują o sile nabywczej gospodarstw domowych, to w 1980 r. pierwsze miejsce zajmował region Pacyficzny, w 1990 przesunął się na miejsce drugie a w 2004 na miejsce trzecie. Ostatnie miejsce w 1980 r. jak i w 1990 i 2004 r. zajmował region Północno-Centralno-Zachodni gdzie silnie rozwinięty był przemysł ciężki, elektromaszynowy i samochodowy. Powolny spadek znaczenia tych gałęzi przemysłu w gospodarce narodowej pociągnął za sobą spadek płac. Natomiast dwa regiony nadmorskie leżące w części północno-wschodniej USA, pomimo, że tracą na znaczeniu pod względem liczby mieszkańców, to jednak z uwagi na silną funkcję międzynarodową, wysoką rangę szkolnictwa wyższego i duży udział przemysłu wysokiej techniki wyróżniają się wysokimi dochodami osobistymi mieszkańców.

Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden fakt, mianowicie na dynamikę wzrostu dochodów osobistych w latach 1980–1990 i 1990–2004. Otóż różnica w dynamice dochodów między regionami była wyższa w latach 1980–1990 niż w ostatnim okresie (tab. 9), przy czym w regionach o najwyższych dochodach dynamika ta była nieco niższa aniżeli w regionach pozostałych. Jeżeli taka tendencja utrzyma się w przyszłości, to różnice międzyregionalne w dochodach będą malały, być może na skutek przepływu innowacji z regionów silnie rozwiniętych do słabiej rozwiniętych.

Tabela 9. Dynamika zmian dochodów osobistych w latach 1960–2004 według regionów

Regiony	Dynamika zmian			
	1980 1960	2004 1980	1990 1980	2004 1990
Nowa Anglia	411,7	369,6	209,2	166,9
Środkowoatlantycki	428,2	341,9	205,2	166,5
Północno-Centralno-Wschodni	429,4	312,5	183,8	170,0
Północno-Centralno-Zachodni	333,9	315,5	183,2	172,2
Południowoatlantycki	529,4	350,8	201,6	174,0
Południowo-Centralno-Wschodni	533,8	349,5	193,4	180,7
Południowo-Centralno-Zachodni	497,5	310,4	175,9	176,5
Górski	469,7	300,2	172,8	173,7
Pacyficzny	455,2	280,7	175,7	159,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: jak w tab. 8.

Dane te wskazują jednocześnie na ciągłe zmiany dokonujące się w przestrzeni, ale obszary nadmorskie znajdują się w czołówce i szybciej dostosowują się do otoczenia zewnętrznego. Należy zdawać sobie sprawę, że różnice w poziomie rozwoju występujące między poszczególnymi stanami będą większe niż między regionami jako jednostkami obszarowo większymi. Jest to jednak problem, który może być tematem następnego artykułu.

Spatial Disproportions in Development Levels Attained by Various Regions of the USA

Summary

The article aims to answer the following question: are the disproportions between the generated GDP and the personal income of the population of various regions deepening, or are they disappearing? In 1980, the real *GDP per capita* was the highest ever recorded in the Pacific macro-region (see: table 6), while the lowest values were reported in the East-South-Central region. The extreme difference stood at USD 5718.

By 2004, this difference had grown to reach USD 9621 - the figures for differences between personal income levels being close to this number.